
РЕЦЕНЗІЇ. ВІДГУКИ

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

*(монографія В.І. Цини «Розвиток особистісно-професійної зрілості
майбутніх учителів: теоретико-методичний аспект»)*

Проблема обґрунтування педагогічних технологій розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів належить до пріоритетних у педагогічній теорії та практиці. Її малодослідженість та недостатня висвітленість у науково-педагогічній літературі обумовлює особливу увагу до праці доктора педагогічних наук Валентини Цини, у якій розкриті результати багаторічного теоретико-експериментального дослідження (Цина В.І. Розвиток особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів: теоретико-методичний аспект : монографія / Валентина Цина. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – 404 с.).

Рецензована монографія є актуальною щодо забезпечення завдання модернізації професійної підготовки майбутніх учителів засобами розвитку їхньої особистісно-професійної зрілості. Реалізація практичного аспекту персонологічного вивчення соціальних проблем ефективної допомоги студентській молоді у вільному виборі особистісно-професійних цінностей, формуванні індивідуального стилю навчально-педагогічної діяльності, у спробах зробити своє життя плідним і повним смислу забезпечується анамнестичним підходом автора в дослідженні феномену особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів.

Оригінальним є бачення автором шляхів розкриття багатогранної проблеми: змістовна теоретична частина монографії доповнюється експериментально зорієнтованими додатками.

У передмові розкрито значення особистісної та професійної зрілості сьогоденних студентів для успішної майбутньої професійно-педагогічної діяльності, поліпшення методик навчання відповідно до прагнень і можливостей громадян у створенні загальноєвропейського простору вищої освіти, проаналізовано можливості вищої педагогічної освіти, які склалися на різних етапах становлення психолого-педагогічної науки і практики.

У вступі дослідницею визначаються концептуальні підходи і завдання висвітлення в проведеному нею дослідженні педагогічних технологій розвитку особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя під час професійної підготовки.

Перелік основних розділів монографії з достатньою повнотою відображає її соціально-педагогічну мету, теоретичні положення щодо отримання кінцевих результатів, на які спрямовуються завдання, зміст, педагогічні технології розвитку особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя.

У праці чітко окреслено методологічні засади обґрунтування технологій розвитку компонентів особистісно-професійної зрілості в умовах, які мають особистісне спрямування з метою найповнішого забезпечення державних вимог до рівня професійної підготовки майбутніх учителів за галузевими освітніми стандартами.

У змісті монографії переконливо визначено поняттєву основу, яка сприяє поясненню функціонування взаємопов'язаних складників особистісно-професійної зрілості та представлено теоретично обґрунтоване прогнозування її функціонування, яке до цього часу не вивчалось. Підкреслено, що відомі структурні концепції розвитку зрілості особистості виникли історично й визначають спрямованість професійної підготовки під впливом поглядів педагогів на природу людини. Різниця у сприйнятті викладачами ВНЗ процесу і результатів навчально-професійної діяльності студентів визначається прийняттям ними основних положень певних теорій розвитку зрілості особистості, обумовлюючи, тим самим, розгляд зрілої особистості майбутнього вчителя з різних позицій. Оскільки жодна з представлених у монографії теорій розвитку зрілості особистості не може з необхідною однозначністю і результативністю пояснити і спрогнозувати всі можливі прояви навчально-професійної діяльності майбутніх учителів, автором слушно застосовано ідеї і положення різних концептуальних підходів для різнобічного впливу на розвиток особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів.

Важливе значення для розкриття педагогічних технологій розвитку особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя мають визнані і перевірені практикою сучасної персонології структурні концепції розвитку особистості. Розвиток особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів В.І. Цина пропонує здійснювати шляхом упровадження структурних концепцій розвитку зрілої особистості, які пройшли перевірку практикою і з достатньою переконливістю й повнотою пояснюють та прогнозують зміст і процеси професійної підготовки майбутніх учителів, забезпечуючи потреби студентів у особистісній зорієнтованості професійної підготовки.

Автор виважено заявляє, що представлені в монографії структурні концепції пояснення складності й різноманіття розвитку зрілості особистості та педагогічні технології їх реалізації не подавляють одні одних. У кожній із них можна знайти цінні міркування для всебічного уявлення про розвиток особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя. Такий раціональний еkleктизм автора означає відкритість для різних точок зору й доводить необхідність розгляду розвитку особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя з різних позицій, а не відносно однієї теоретичної концепції, якій надає перевагу той чи інший педагог. Така інтеграція теорій сприятиме досягненню спільного освітнього результату розвитку компонентів особистісно-професійної зрілості студентів різними підходами педагогів до її здійснення, усвідомленню узагальненого уявлення про складні психолого-педагогічні явища і процеси.

Представлені результати дослідження концептуальних підходів до розвитку компонентів особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя з достатньою повнотою розкривають поняттєву основу, необхідну для пояснення функціонування компонентів професійно-педагогічної підготовки та дають змогу об'єктивно прогнозувати дотепер не вивчені особливості її реалізації.

До незаперечних переваг варто віднести розкриті автором у змісті монографії особливості застосування існуючих педагогічних технологій на підставі концепцій розвитку зрілості особистості з використанням спільної концептуальної основи різних

підходів до розвитку складників особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя. Цікавим є бачення автором найбільш ясної картини сучасного розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів у поєднанні елементів різних перевірених практикою педагогічних технологій, які довели свою дієвість з позицій певних концептуальних підходів до розвитку зрілості особистості. Такий зміст розвитку особистісно-професійної зрілості студентів, що включає поєднання традиційних, перевірених практикою педагогічних технологій з інноваційними засобами, забезпечуватиме прискорене формування у студентів професійно-педагогічної компетентності та сприятиме виробленню індивідуального – спочатку навчального, а далі і професійного стилю педагогічної діяльності.

Зміст основних розділів монографії визначають групи педагогічних технологій, сформовані за науково визнаними структурними концепціями розвитку особистості. Групування педагогічних технологій здійснене автором з концептуально обґрунтованих позицій сучасної персонології шляхом поєднання перевірених психолого-педагогічною практикою підходів у потенційно-можливих ситуаціях розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів. Так, на підставі аналізу природи адаптації студентів до умов освітнього простру в дослідженні розгорнуто перелік видів педагогічних технологій адаптації майбутніх учителів до умов професійної підготовки; на основі загальноновизнаних концептуальних положень про розвиток особистості конструктивно обґрунтовано педагогічні технології здійснення індивідуалізації та інтеграції підготовки майбутніх учителів у освітньому просторі педагогічного ВНЗ.

Важливими для педагогів стануть матеріали монографії, у яких на основі аналізу сучасних концептуальних підходів до зрілості особистості здійснено групування педагогічних технологій розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів: 1) технології адаптації майбутніх учителів до умов освітньо-професійної діяльності; 2) педагогічні технології індивідуалізації майбутніх учителів та її фіксації в освітньо-професійній діяльності; 3) педагогічні технології інтеграції майбутніх учителів у освітньо-професійний простір.

Застосування запропонованих педагогічних технологій розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів за ідентифікованими концептуальними позиціями розвитку зрілості особистості забезпечуватиме доцільне пояснення і прогнозування перебігу навчально-професійної діяльності студентів у різних потенційно можливих педагогічних ситуаціях.

Позитивним у змісті монографії є те, що представлені в ній теоретико-методичні засади розвитку особистісно-професійної зрілості не обмежені лише формувальними технологіями, а включають пропоновані автором педагогічні технології вивчення, пояснення і прогнозування криз та відхилень у професійному становленні особистості майбутнього вчителя.

Заслуговують на позитивну оцінку обґрунтовані в монографії не лише педагогічні, а й соціальні кінцеві результати, на які зорієнтовано зміст і методи розвитку особистісно-професійної зрілості, розкриття того, заради чого і з якою метою здійснюється такий розвиток.

Представлена на рецензію монографія Цини В.І. «Розвиток особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів: теоретико-методичний аспект» містить результати наукових досліджень, опублікованих нею раніше у фахових наукових

виданнях України та може бути рекомендованою в подальшому для ефективного використання у педагогічній практиці професійної підготовки майбутніх учителів.

Є всі підстави стверджувати, що видана Циною В.І. монографія має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Безсумнівно можна вважати, що монографія дає достатньо цілісне уявлення про реалії та перспективи розвитку особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя. Наведені в ній матеріали і висновки досить повно відображають досягнуті автором результати впровадження пропонованої концепції розвитку особистісно-професійної зрілості, тому цілком правомірною є висока оцінка та рекомендація праці В.І. Цини для ознайомлення з її змістом науковців, викладачів вишів, педагогів та психологів.

Кулик Є.В. – доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри основ
виробництва та дизайну Полтавського
національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка